

ВСТУПНЕ СЛОВО

Вербицького Володимира Валентиновича, директора Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, доктора педагогічних наук, професора

Довідка про стан і зміст профільної діяльності регіональних закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку

Позашкільна освіта еколого-натуралістичного напрямку здійснюється за такими профілями: біологічний, екологічний, аграрний. З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти в закладах організоване інклюзивне навчання.

5 970 творчих учнівських об'єднань, якими охоплено 97 516 вихованців, учнів, слухачів працюють на базі 103 еколого-натуралістичних центрів, (станцій юних натуралістів), 5 філій, 3 дитячих ботанічних садів, профільних відділів палаців і будинків творчості дітей та юнацтва. Координатором діяльності цих закладів щодо реалізації завдань позашкільної еколого-біологічної освіти є Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України.

Матеріально-технічна база закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку відкриває можливості як для здійснення освітнього процесу, так і для розв'язання дослідницьких задач юних натуралістів. Наразі функціонують: понад 6000 НДЗД (з них 1248 відповідають Положенню), 66 теплиць, 63 зоолого-тваринницьких бази, 13 пташників, 26 с/г машин).

Для учнівської та студентської молоді у НЕНЦ щорічно проводиться понад 50 організаційно-масових заходів (очного-заочного типу). Охоплення дітей та учнівської молоді становить понад 140,5 тис. осіб на рік.

Позашкільна освіта за біологічним профілем вирішує завдання допрофільної підготовки, профільного навчання, створення умов для самореалізації особистості та професійного самовизначення учнів. Заняття в гуртках біологічного профілю «Біології рослин», «Біології тварин», гідробіології, фізіології рослин, біохімії, генетики забезпечують формування у вихованців культури проведення біологічних досліджень, цінностей інтелектуальної творчості. Засвідчили свою ефективність для розвитку інтелектуальних і творчих здібностей обдарованих дітей профільні школи: Природнича школа учнівської молоді, заочні біологічні школи в Дніпропетровському, Полтавському, Чернівецькому обласних еколого-натуралістичних центрах; Всеукраїнський інститут біологічних стажувань, шкільна аспірантура.

Завдяки налагодженій співпраці обласних закладів позашкільної освіти з науковими установами, закладами вищої освіти, об'єктами ПЗФ реалізуються регіональні проекти і програми, спрямовані на формування дослідницьких компетентностей здобувачів освіти, щорічно проводяться обласні науково-практичні конференції учнівської та студентської молоді.

Підвищеним інтересом учасників вирізняються регіональні турніри юних натуралістів, біологів та хіміків під час яких визначається рівень практичної підготовки учнів, вихованців, слухачів.

Позашкільна освіта за аграрним профілем спрямована на формування ключових і предметних компетентностей вихованців і відповідно до загальноприйнятого підходу до сталого розвитку, спирається на такі три його засади в сільському господарстві: економічний вимір (прибуткове виробництво), екологічний вимір (захист навколишнього середовища), соціальний вимір (процвітаючі спільноти). На таких підвалинах започатковано проекти «Шкільний сад» — (для шкіл сільської місцевості, в яких функціонують учнівські навчально-дослідні земельні ділянки або планують їх створити) та «Пришкільна ділянка — як освітній майданчик для сучасних безпечних агротехнологій» (для шкіл сільської місцевості, у яких функціонують учнівські навчально-дослідні земельні ділянки, в Київській, Чернігівській та Житомирській областях).

Проекти покликані створити мережу виробничих інкубаторів «Шкільний сад» для розвитку сучасного сільськогосподарського підприємництва, професійного і соціального зростання молоді в небагатих сільських населених пунктах, досягнення продовольчої безпеки.

Над впровадженням технологій органічного землеробства працюють заклади освіти Житомирської, Львівської, Тернопільської та Рівненської областей. Досліджують агроекологічний стан ґрунтів своєї місцевості, проводять практичні дії із збереження родючості ґрунтів, впроваджують інтегрований захист від шкідників і хвороб на навчально-дослідних земельних ділянках вихованці гуртків закладів загальної середньої і позашкільної освіти Кіровоградської області під науковим керівництвом вчених Інституту сільського господарства Степу НААН України. Опановують сучасні агротехнології вирощування овочевих культур здобувачі позашкільної освіти Дніпропетровської області, знайомляться з особливостями зрошування учні Херсонської області на традиційних Днях поля. Проводять сортовипробування картоплі зарубіжної та української селекції (22 сорти), отриманої від Інститут картоплярства НААН України, вихованці НЕНЦ, Київської та Чернігівської областей.

Започаткували нові агробіологічні дослідження вихованці гуртків аграрного профілю під орудою Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України та кафедри садівництва ім. проф. В.Л. Симиренка Національного університету біоресурсів і природокористування України.

За підтримки Інституту садівництва НААН України вихованці гуртків «Юні садівники» та «Юні виноградарі» заклади молоді сади, виноградники ягідники в закладах освіти сільської місцевості.

Набуває розвитку соціальне партнерство регіональних центрів еколого-натуралістичної творчості з компанією SYNGENTA в рамках впровадження STEM-освіти. Така взаємодія учасників освітнього процесу забезпечує перехід

потенційних форм системи позашкільної освіти в актуальні. Соціальне партнерство дозволяє підвищити рівень сформованості компетентностей вихованців гуртків сільськогосподарського напрямку. Одне із завдань соціального партнерства – показати соціальну значущість та престиж обраної учнями професії. Цьому сприяють проведення зустрічей з провідними фахівцями підприємств, проведення екскурсій, виконання дослідницьких проєктів. Вчені і фахівці запрошуються до розробки тематики і методики дослідницької роботи, надають консультації, працюють членами журі конкурсів винахідницьких і дослідницьких проєктів. Таким чином, така творча взаємодія дозволяє забезпечити формування предметних компетентностей вихованців у сфері сільського господарства, формування позитивної мотивації щодо вибору до сільськогосподарських професій, для ефективної майбутньої діяльності в аграрному секторі.

Позашкільна освіта за екологічним профілем спрямована на формування екологічно компетентної особистості, яка послуговується у своїй життєдіяльності принципами сталого розвитку. Цілі сталого розвитку є засадничими при проектуванні змісту навчальних програм гуртків, творчих об'єднань екологічного профілю, усіх форм масової роботи з дітьми та учнівською молоддю: створення умов для якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя; забезпечення здорового способу життя; збереження водних ресурсів; енергозбереження та заходи щодо пом'якшення змін клімату; участь у проведенні лісокультурних робіт, зупиненні процесу деградації ґрунтів, збереженні біорізноманіття; розвиток міжнародного партнерства в інтересах сталого розвитку. Над реалізацією зазначених цілей творчо працюють регіональні заклади позашкільної та загальної середньої освіти.

НЕНЦ та регіональні заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку співпрацюють із освітніми та науковими установами багатьох країн (Ізраїлю, США, Франції, Німеччини, Італії, Болгарії, Польщі, Угорщини, Білорусії). Протягом шістнадцяти років НЕНЦ пройшов афіліацію у фіналах міжнародних конкурсів, Міжнародній науково-освітній програмі GLOBE тощо. Здійснюючи таким чином інтеграцію національної освіти в європейський та світовий освітній простір.